

WALES **AUDIT** OFFICE
SWYDDFA **ARCHWILIO** CYMRU

Adroddiad Gwella Blynyddol

Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro

Cyhoeddwyd: Ebrill 2019

Cyfeirnod y ddogfen: 1202A2019-20

Paratowyd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hwn ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru gan Nick Selwyn, Steve Frank, Sara Leahy, Matt Brushett ac Euros Lake dan gyfarwyddyd Jane Holownia.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chaiff ei benodi gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac er mwyn monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi a'i chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, Comisiwn y Cynulliad a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn ceisio darparu adroddiadau cymesur sy'n canolbwyntio ar y cyhoedd ar stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus a thrwy wneud hynny, feithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliant.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2018-19	4
Mae'r Awdurdod yn cyflawni ei ofynion statudol o ran gwelliant parhaus	4
Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella	4
Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu yr adroddwyd arno yn ystod 2018-19	5

Atodiadau

Statws yr adroddiad	8
Llythyr Archwilio Blynyddol	9
Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2018-19	12

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2018-19

- 1 I benderfynu ar ystod a natur y gwaith y byddem yn ei wneud yn ystod y flwyddyn, fe wnaethom ystyried faint yr ydym yn ei wybod eisoes o'r holl waith archwilio ac arolygu blaenrol ac o ffynonellau gwybodaeth eraill, gan gynnwys dulliau adolygu a gwerthuso Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro (yr Awdurdod) ei hun. Ar gyfer 2018-19, gwnaed gwaith asesu gwelliant, prosiect asesu risg a sicrwydd, a gwaith ar y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ym mhob awdurdod. Mewn rhai awdurdodau, gwnaethom ni ategu'r gwaith hwn ag archwiliadau lleol yn seiliedig ar risg, a nodwyd yn y Cynllun Archwilio ar gyfer 2018-19.
- 2 Mae'r gwaith a wnaed ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol (AGB) diwethaf, gan gynnwys gwaith y rheoleiddwyr perthnasol, wedi'i nodi yn [Arddangosyn 1](#).

Mae'r Awdurdod yn cyflawni ei ofynion statudol o ran gwelliant parhaus

- 3 Yn seiliedig ar y gwaith, ac yn gyfyngedig i'r gwaith, a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, cred yr Archwilydd Cyffredinol fod yr Awdurdod yn debygol o gydymffurfio â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2019-20.

Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella

- 4 O ystyried yr amrywiaeth eang o wasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod a'r heriau y mae'n eu hwynebu, byddai'n anarferol pe na byddem yn dod o hyd i bethau y gellir eu gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol:
 - wneud cynigion ar gyfer gwella – os gwneir cynigion i'r Awdurdod, byddem yn disgwyl iddo weithredu arnynt a byddwn yn gwirio yr hyn sy'n digwydd;
 - gwneud argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella – os gwneir argymhelliad ffurfiol, mae'n rhaid i'r Awdurdod baratoi ymateb i'r argymhelliad hwnnw o fewn 30 diwrnod gwaith;
 - cynnal arolygiad arbennig, cyhoeddi adroddiad a gwneud argymhellion; ac
 - argymhell i weinidogion Llywodraeth Cymru eu bod yn ymyrryd mewn rhyw ffordd.
- 5 Yn ystod y flwyddyn, ni wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol unrhyw argymhellion ffurfiol. Fodd bynnag, rydym ni wedi gwneud nifer o gynigion ar gyfer gwella ac ailadroddir y rhain yn yr adroddiad hwn. Byddwn yn monitro cynnydd o'i gymharu â'r cynigion hyn ac argymhellion perthnasol a wnaed yn ein hadroddiadau cenedlaethol ([Atodiad 3](#)) yn rhan o'n gwaith asesu gwelliant.

Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu yr adroddwyd arno yn ystod 2018-19

Arddangosyn 1: gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu yr adroddwyd arno yn ystod 2018-19

Disgrifiad o'r gwaith a wnaed ers yr AGB diwethaf, gan gynnwys gwaith y rheoleiddwyr perthnasol, pan fo hynny'n berthnasol.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Mawrth 2019	<p>Archwiliadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015</p> <p>Archwilio i ba raddau mae'r Awdurdod wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau tuag at gyflawni amcan llesiant 5: i annog cymunedau a phartneriaid i ymgysylltu'n fwy â'r Parc Cenedlaethol?</p> <p>Camau:</p> <ul style="list-style-type: none"> ymgysylltu â chymunedau mewn sgwrs barhaus ynglŷn â'r Parc i hysbysu datblygiad Cynllun Rheoli diwygiedig y Parc Cenedlaethol. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro enghreifftiau cadarnhaol o sut y mae wedi ystyried yr Egwyddor Datblygu Cynaliadwy wrth gymryd camau i annog cymunedau a phartneriaid i ymgysylltu'n fwy â'r Parc Cenedlaethol. Mae'r Awdurdod wedi gwneud cynnydd wrth ystyried yr angen i ddefnyddio dull integredig o gyflawni ei gamau. Mae'r Awdurdod yn defnyddio proses gorfforaethol sydd wedi'i hystyried yn fanwl er mwyn ystyried ei holl gamau. Mae'r Awdurdod yn ystyried yr angen i gydweithredu i ddarparu ei gamau ac mae hwn yn parhau i fod yn faes gweithgaredd cryf wrth gydnabod y gallai wneud mwy i ddatblygu fframwaith strategol cliriach i reoli partneriaethau a chydweithredu. 	<p>Er na wnaeth ein harchwiliad unrhyw argymhellion, fe wnaeth ein hadroddiad nodi cyfleoedd i wella. Mae'r rhain yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyd yn hyn nid oes gan yr Awdurdod gyfres o egwyddorion na fframwaith er mwyn rhoi cyfeiriad strategol i weithgareddau partneriaethau. Mae nifer sylweddol o bartneriaethau yn bodoli, yn bennaf o ganlyniad i ddatblygiadau organig a hanesyddol neu ar sail manteisio ar gyfleoedd i ddarganfod ffynonellau newydd o gyllid. Mae angen arfarnu a rheoli cynaliadwyedd rhai partneriaethau, a'r enillion ar fuddsoddiad y mae'r Awdurdod yn eu sicrhau yn unol â'i amcanion ei hun i sicrhau eu bod yn gynaliadwy.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Mawrth 2019	<p>Archwiliadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015</p> <p>Archwilio i ba raddau mae'r Awdurdod wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau tuag at gyflawni amcan llesiant 5: i annog cymunedau a phartneriaid i ymgysylltu'n fwy â'r Parc Cenedlaethol?</p> <p>Camau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datblygu ffyrdd newydd o ymgysylltu â phobl trwy gynllun gweithredu ymgysylltu'r Awdurdod, gan gynnwys ymgysylltu ar-lein a fflach ddigwyddiadau. • gweithio'n fewnol gydag eraill gan gynnwys y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i ddatblygu atebion arloesol i heriau natur wledig. • hyrwyddo cydnerthedd cymunedol trwy annog cymunedau i ymgysylltu â phrosiectau, gwirfoddoli a chyfleodd gweithredu cymdeithasol yn y Parc. Defnyddio dull sy'n seiliedig ar leoliad ac ymgysylltu â chymunedau newydd yn ein gwaith. • defnyddio asedau'r Parc i gynnal cyfleoedd i gymunedau ddod at ei gilydd a darparu cyfleoedd i gymunedau adrodd eu hanesion eu hunain am y Parc Cenedlaethol. • darparu gwasanaeth gorfodi cynllunio effeithiol gyda chymorth y gymuned. <p>Yn rhan o'r adolygiad hwn, fe wnaethom gwblhau arolwg partneriaeth hefyd ac asesu effeithiolrwydd gwaith partneriaeth yr Awdurdod. Adroddwyd canfyddiadau'r arolygon hyn yn ein harchwiliad o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Awdurdod yn gwneud cynnydd da i gyflawni Camau 1, 2, 4 a 5 ond mae angen casglu data deilliannau dwysach a mwy priodol er mwyn deall a mesur cynnydd i gyflawni Cam 4 ynghylch gwella cydnerthedd cymunedol. • Mae'r Awdurdod yn deall pam a phwy y mae angen eu cynnwys wrth ddatblygu ei waith ond mae angen iddo wella sut y mae'n cynnwys yr ystod lawn o grwpiau cymunedol. • Mae cynllunio systematig hirdymor o'r adnoddau sydd ar gael yn parhau i fod yn heriol. 	<p>Er na wnaeth ein harchwiliad unrhyw argymhellion, fe wnaeth ein hadroddiad nodi cyfleoedd i wella. Mae'r rhain yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mae pob aelod wedi cael hyfforddiant diweddarar ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Fodd bynnag, nid yw hyfforddiant wedi'i deilwra i anghenion/gwybodaeth yr unigolyn nac yn mynd i'r afael â bylchau sgiliau, e.e. deall data. • mae gan yr Awdurdod botensial sylweddol i integreiddio polisiau a chynlluniau megis y Cynllun Gweithredu Gwasanaeth Cefn Gwlad a'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur. • nid yw'n glir sut neu a yw pobl yn y Parc yn fwy cydnerth ac yn ymgysylltu'n well o ganlyniad i gyflawni Cam 4.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Tachwedd 2018	<p>Llythyr Archwilio Blynyddol 2017-18</p> <p>Llythyr yn crynhoi'r negeseuon allweddol a gyfyd o gyfrifoldebau statudol yr Archwilydd Cyffredinol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'i gyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol ar gael yn Atodiad 2 yr adroddiad hwn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau o ran adrodd ariannol a defnyddio adnoddau. Ar 14 Awst 2018, cyflwynwyd barn archwilio ddiamod ar y datganiadau cyfrifyddu yn cadarnhau eu bod yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa a thrafodion ariannol yr Awdurdod. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn fodlon bod gan yr Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau. 	Dim
Cynllunio ac adrodd ar welliant			
Mehefin 2018	<p>Archwiliad Swyddfa Archwilio Cymru o'r cynllun gwella blynyddol</p> <p>Adolygiad o gynlluniau cyhoeddedig yr Awdurdod ar gyfer cyflawni amcanion gwella.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran cynllunio gwelliant. 	Dim
Tachwedd 2018	<p>Archwiliad Swyddfa Archwilio Cymru o'r asesiad blynyddol o berfformiad</p> <p>Adolygiad o asesiad cyhoeddedig o berfformiad yr Awdurdod.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran adrodd ar welliant. 	Dim

Atodiad 1

Statws yr adroddiad

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal asesiad gwella blynyddol sy'n edrych i'r dyfodol, a chyhoeddi adroddiad gwella blynyddol, ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru. Mae gan awdurdodau gwella (a ddiffinnir yn gynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub) ddyletswydd gyffredinol i 'wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth arfer [eu] swyddogaethau.'

Mae'r asesiad gwella blynyddol yn ystyried y tebygolrwydd y bydd awdurdod yn cydymffurfio â'i ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus. Yr asesiad hefyd yw'r prif ddarn o waith sy'n galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei ddyletswyddau. Mae staff Swyddfa Archwilio Cymru, ar ran yr Archwilydd Cyffredinol, yn llunio'r adroddiad gwella blynyddol. Mae'r adroddiad yn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 24 y Mesur, trwy grynhoi ei waith archwilio ac asesu mewn adroddiad gwella blynyddol a gyhoeddir ar gyfer pob awdurdod. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 19 i gyflwyno adroddiad sy'n ardystio ei fod wedi cynnal asesiad gwella o dan adran 18 ac yn nodi (o ganlyniad i'w archwiliad o'r cynllun gwella o dan adran 17) a yw'n credu bod yr awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau cynllunio gwelliannau o dan adran 15.

Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd, dan rai amgylchiadau, gynnal arolygiadau arbennig (o dan adran 21), a gaiff eu hadrodd i'r awdurdod a Gweinidogion, ac y gall eu cyhoeddi (o dan adran 22). Gweithgaredd ategol pwysig i'r Archwilydd Cyffredinol yw cydlynu gwaith asesu a rheoleiddio (sy'n ofynnol o dan adran 23), sy'n ystyried rhaglen waith gyffredinol yr holl reoleiddwyr perthnasol mewn awdurdod gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd ystyried gwybodaeth a rennir gan reoleiddwyr perthnasol (o dan adran 33) yn ei asesiadau.

Atodiad 2

Llythyr Archwilio Blynyddol

Mr Tegryn Jones – Prif Weithredwr
Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro
Llanion Park
Doc Penfro
Sir Benfro
SA72 6DY

Cyfeirnod: 964A2018-19

Dyddiad cyhoeddi: 30 Tachwedd

Annwyl Tegryn

Llythyr Archwilio Blynyddol – Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro 2017-18

Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r negeseuon allweddol a gyfyd o fy nghyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a fy nghyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau o ran adrodd ariannol a defnyddio adnoddau

Cyfrifoldeb yr Awdurdod yw:

- rhoi systemau rheoli ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodiadau a sicrhau bod ei asedau yn ddiogel;
- cynnal cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi Datganiad o Gyfrifon yn unol â gofynion perthnasol; a
- sefydlu trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau, ac adolygu hyn yn gyson.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol imi:

- roi barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau; a
- chyflwyno tystysgrif yn cadarnhau fy mod i wedi cwblhau'r archwiliad o'r cyfrifon.

Cyflwynais farn archwilio ddiamod ar 14 Awst 2018

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r cod hwn wedi'i seilio ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Ar 14 Awst 2018, cyflwynais farn archwilio ddiamod ar y datganiadau cyfrifyddu yn cadarnhau eu bod yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa a thrafodiadau ariannol yr Awdurdod. Adroddwyd y materion allweddol a oedd yn deillio o'r archwiliad o'r cyfrifon i aelodau'r Awdurdod yn fy adroddiad o'r Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ar 13 Awst 2018.

O 2018-19, bydd y dyddiad terfyn statudol ar gyfer cyhoeddi'r cyfrifon a archwiliwyd yn cael ei ddwyn ymlaen i 31 Gorffennaf. Rydym wedi gweithio gyda thîm cyllid yr Awdurdod yn ystod y blynyddoedd diwethaf i gwblhau ein gwaith archwilio yn gynharach ac rydym yn disgwyl cyflawni'r dyddiad terfyn cynharach ar gyfer 2018-19. Byddwn yn trafod yr amserlen darged ar gyfer cwblhau a chymeradwyo â'r tîm cyllid yn rhan o'n gwaith cynllunio archwiliad 2018-19.

Rwy'n fodlon bod gan yr Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ei ddefnydd o adnoddau

Mae fy ystyriaeth o drefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi'i seilio ar:

- waith archwilio a wnaed ar y cyfrifon blynyddol;
- gwaith archwilio a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur);
- gwaith archwilio a wnaed mewn ymateb i gwestiynau neu wrthwynebiadau i'r cyfrifon a godwyd gan etholwyr o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004; ac
- adolygiad o sefyllfa ariannol gyffredinol yr Awdurdod.

Gwaith a wnaed o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn adrodd ei gyfrifoldebau o dan y Mesur yn ei Adroddiad Gwella Blynyddol. Cyhoeddodd adroddiad 2018 ar 7 Mawrth 2018. Mae'r adroddiad hwn yn dwyn sylw at feysydd lle gwelir effeithiolrwydd y trefniadau hyn a rhai lle gellid gwella. Er na wnaed unrhyw argymhellion ffurfiol i wella, amlygodd yr Archwilydd Cyffredinol gynigion ar gyfer gwella y mae angen gweithredu arnynt eleni.

Cwestiynau a gwrthwynebiadau'r etholwyr

Ni chefais unrhyw gwestiynau na gwrthwynebiadau ffurfiol i gyfrifon 2017-18.

Sefyllfa ariannol gyffredinol

Mae cronfeydd wrth gefn yr Awdurdod a gedwir wedi cynyddu'n sylweddol yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, o ganlyniad i grantiau ychwanegol annisgwyl a gafwyd gan Lywodraeth Cymru ar ddiwedd y flwyddyn. Her yr Awdurdod yn y tymor canolig yw

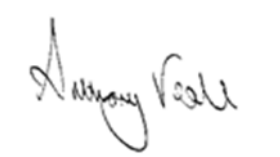
defnyddio'r grantiau hyn yng nghyd-destun llai o gyllid craidd. Mae'n arbennig o bwysig ystyried yn ofalus falansau'r cronfeydd wrth gefn a sut y gellir eu defnyddio i gefnogi cynlluniau ariannol, gan nad yw'n addas dibynnu ar gronfeydd wrth gefn i gefnogi costau parhaus. Pan fo cronfeydd wrth gefn wedi'u dileu, mae'n rhaid nodi ffynonellau cyllid neu arbedion eraill. Mae rhagor o fanylion am fy nadansoddiad ar gael yn yr atodiad i'r llythyr hwn.

Cyflwynais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon wedi'i gwblhau ar 14 Awst 2018.

Ni chefais unrhyw gwestiynau na gwrthwynebiadau gan etholwyr ynghylch archwiliad 2017-18. Gan fy mod wedi rhoi barn archwilio ar y datganiadau ariannol a dod i'r casgliad ar drefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau, roeddwn i'n gallu ardystio bod yr archwiliad yn gyflawn pan gyflwynais fy marn archwilio.

Disgwylir ar hyn o bryd y bydd y ffi archwilio ariannol ar gyfer 2017-18 yn unol â'r ffi y cytunwyd arni ac a nodir yn y Cynllun Archwilio Blynyddol.

Yn gywir

Anthony Veale

Ar gyfer ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

cc Richard Griffiths, Rheolwr Cyllid

Atodiad 3

Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2018-19

Arddangosyn 3: argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2018-19

Crynodeb o'r cynigion ar gyfer gwella sy'n berthnasol i lywodraeth leol, sydd wedi'u cynnwys mewn adroddiadau cenedlaethol a gyhoeddwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ers cyhoeddi'r AGB diwethaf.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Tachwedd 2018	<u>Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig</u>	A1 O ganlyniad i newidiadau cymdeithasol ac economaidd, seilwaith gwan a newidiadau yn y ffordd o ddarparu gwasanaethau a chyfleusterau allweddol, mae cymunedau yng Nghymru wledig wedi dod yn elfen weddilliol. Argymhellwn fod Llywodraeth Cymru yn cefnogi cyrff cyhoeddus i weithredu dull mwy integredig o ddarparu gwasanaethau mewn ardaloedd gwledig trwy: <ul style="list-style-type: none">• adfywio rhaglenni grant gwledig er mwyn creu strwythurau ariannol cynaliadwy, gyda dyraniadau aml-flwyddyn; a• chynorthwyo pobl a busnesau i fanteisio i'r eithaf ar gysylltedd digidol trwy raglenni cymorth busnes ac addysg oedolion mwy effeithiol, wedi eu targedu.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliaid
Tachwedd 2018	<u>Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig</u>	<p>A2 Mae rôl Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn esblygu ond mae yna gyfleoedd i fynegi cydweledigaeth gliriach a mwy uchelgeisiol ar gyfer Cymru wledig (gweler paragraffau 2.2 i 2.9 a 2.28 i 2.31). Argymhellwn fod gwasanaethau cyhoeddus sy'n bartneriaid i'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn ymateb yn fwy effeithiol i'r heriau y mae cymunedau gwledig yn eu hwyneb trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • asesu cryfderau a gwendidau eu cymunedau gwledig gwahanol gan ddefnyddio Offeryn Prawfesur Gwledig Llywodraeth Cymru ac adnabod y camau lleol a strategol y mae arnynt angen eu cymryd i gefnogi cynaliadwyedd cymunedol a chytuno arnynt; a • sicrhau bod y Cynllun Llesiant Lleol yn cyflwyno gweledigaeth sy'n fwy gobeithiol ac uchelgeisiol ar gyfer 'lle' gyda chydflaenoriaethau a gyd-gynhyrchwyd gan bartneriaid, ar y cyd â dinasyddion, i roi sylw i heriau y cytunwyd arnynt. <p>A3 Er mwyn cynorthwyo i gynnal cymunedau gwledig, mae ar wasanaethau cyhoeddus angen meddwl yn wahanol yn y dyfodol (gweler paragraffau 3.1 i 3.12). Argymhellwn fod cynghorau yn darparu ymateb sy'n fwy effeithiol i'r heriau y mae cymunedau gwledig yn eu hwynebu trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod gan gomisiynwyr gwasanaethau ddata ar gostau a gwybodaeth ansoddol ar y dewis llawn o opsiynau sydd ar gael ar gyfer gwasanaethau; a • defnyddio barn dinasyddion am ba mor fforddiadwy, hygyrch, digonol, derbyniol ac 'ar gael' y mae gwasanaethau'r cyngor i deilwra sut i ddarparu ac integreiddio gwasanaethau.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Tachwedd 2018	<u>Gwasanaethau Llywodraeth Leol i Gymunedau Gwledig</u>	<p>A4 Er mwyn cynorthwyo i gynnal cymunedau gwledig, mae ar wasanaethau angen gwneud pethau'n wahanol yn y dyfodol (gweler paragraffau 3.1 i 3.12). Argymhellwn fod cynghorau yn gwneud mwy i ddatblygu cydnerthedd cymunedol a hunangymorth trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • weithio gyda chyrrff perthnasol fel Canolfan Cydweithredol Cymru i gefnogi menter gymdeithasol a modelau busnes mwy cydweithredol; • darparu allgymorth cymunedol wedi'i deilwra ar gyfer y rheini sy'n wynebu rhwystrau niferus sy'n eu hatal rhag defnyddio gwasanaethau cyhoeddus a chael gwaith; • gwella ac adnabod rôl cynghorau tref a chymuned trwy fanteisio ar eu gwybodaeth leol a'u cefnogi i wneud mwy; • annog ymagwedd fwy integredig at ddarparu gwasanaethau mewn ardaloedd gwledig trwy sefydlu hybiau cymunedol sy'n rychwantu gwasanaethau cyhoeddus, rhwydweithiau arbenigedd a chlystyrau o wasanaethau cynghori ac atal; • galluogi gweithredu lleol trwy gefnogi trosglwyddiad asedau cymunedol ac adnabod yr asedau hynny y byddai'n addas eu trosglwyddo, a sicrhau bod y systemau cywir ar waith i wneud i bethau ddigwydd; a • gwella arweiniad yn y gymuned trwy ddatblygu rhwydweithiau o ddiddordeb, hyfforddiant a choetsio ac annog unigolion i wirfoddoli.

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru